

STANOWISKO
RADY MIASTA BIAŁYSTOK
z dnia 20 października 2025 roku

24 listopada

W roku 2026 przypada 120. rocznica urodzin oraz 80. rocznica śmierci pułkownika Aleksandra Rybnika, ps. „Dziki”.

Pułkownik Aleksander Rybnik ps. „Dziki” urodził się w 1906 r. w Starosielcach. Jego ojciec Michał, był kolejarzem. Aleksander ukończył gimnazjum, a także seminarium duchowne, które opuścił bez uzyskania święceń, ponieważ sutannę porzucił dla munduru.

Był absolwentem Szkoły Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej, oficerem Wojska Polskiego oraz Korpusu Ochrony Pogranicza. W wojnie 1939 r. wziął udział jako kapitan. Walczył do października (m.in. w bitwie pod Kockiem). Do konspiracji wstąpił już w listopadzie, w Wilnie. W szeregach Służby Zwycięstwu Polski, a później Związku Walki Zbrojnej służył do kwietnia 1941 r., kiedy to jako komendanta garnizonu Wilno aresztowali go Sowieci. Uratowało go rozpoczęcie wojny niemiecko-sowieckiej i szybkie zajęcie Wilna przez Wehrmacht. Natychmiast powrócił w szeregi ZWZ. Służył potem także w Armii Krajowej, „rzucany” na placówki na Nowogródczyźnie i w Słonimiu. Od 10 grudnia 1943 r. pełnił obowiązki komendanta Obwodu AK Białystok-Powiat. Był także uczestnikiem akcji „Burza”.

Po wejściu na Białostoczczyznę Armii Czerwonej jesienią 1944 r. został inspektorem białostocko-sokólskim AK, a wiosną 1945 r. zorganizował ponaddwuosobowe zgrupowanie partyzanckie (kryptonim „Piotrków”), które przeprowadziło kilkadziesiąt akcji bojowych na terenie powiatu białostockiego. Walczył także w bitwie pod Ogółami stoczonej z 1. pp LWP – osobiście wyprowadził siły zgrupowania z obławy. W październiku 1945 r. został mianowany zastępcą prezesa Okręgu Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” Białystok, którą to funkcję pełnił do aresztowania.

Zatrzymany 19 kwietnia 1946 r. w Puszczy Knyszyńskiej przez oddział LWP pozorujący grupę podziemia niepodległościowego. Osadzony w więzieniu w Białymstoku, przeszedł śledztwo prowadzone przez Wydział Śledczy WUBP w Białymstoku. Sądzony przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Białymstoku wraz z 23 żołnierzami WiN. Rozprawa o charakterze pokazowym odbyła się w dniach 13–18 lipca 1946 r. w sali Teatru Miejskiego w Białymstoku (obecnie Kino „Ton”). Wraz z sześcioma podwładnymi został skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano 11 września 1946 r. w białostockim więzieniu.

Zginął jako kawaler Krzyża Walecznych i Orderu Virtuti Militari. Miejsce pochówku jest do dziś nieznane. Do syna Jerzego pisał z celi śmierci „Bądź człowiekiem honoru, bo człowiek bez honoru nie jest nic wart”.

W uznaniu zasług Aleksandra Rybnika w walce o wolną i niepodległą Polskę,
w stodwudziestą rocznicę urodzin oraz osiemdziesiątą rocznicę Jego śmierci –

Rada Miasta Białystok ogłasza rok dwa tysiące dwudziesty szósty

ROKIEM PUŁKOWNIKA ALEKSANDRA RYBNIKA PS. „DZIKI”

PRZEWODNICZĄCA RADY MIASTA

Katarzyna Jamróz